

פנינה לשבת האזינו - סוכות תשע"ט

בפנימיות הפרשה
(הרב אברהם מרדכי גוטליב שליט"א)

פנימיות חג הסוכות

ענין צילא דמהימנותא

דיבר אאמו"ר שליט"א מעניין צל הסוכה, המרמז על זמן ההסתרה שהקב"ה נסתר מן האדם, וההסתרה היא מצד התחתונים אך לא מצד העליון, והוא משום דאור אלוקות המאיר לתחתונים מאיר בקביעות כשמש. רק אין אנו מרגישים את מציאות הקב"ה בעולם הזה, הוא משום שיש הסתר כענן המכסה את אור השמש, דהשמש מאירה רק הענן מסתיר, ולא שהשמש הפסיקה להאיר. כן לגבי אור ה' שהוא מאיר כל הזמן, רק מכיוון שאנו דבוקים ברצון לקבל הוא גורם להסתר בינינו לבין הקב"ה. ובזמן של הסתר האדם צריך ללכת באמונה, ולעבוד את ה' מתוך אמונה, כאילו הקב"ה מגולה. וזהו העניין של סוכה המרמזת על האמונה, כפי שכתוב בספרים הקדושים שהסוכה קרויה צילא דמהימנותא.

זהו הוא העניין שהסוכה צריכה להיות באופן שצלתה תהיה מרובה מחמתה, והיינו שיהי' הסתר בין האדם להקב"ה, והאדם עובד את ה' באופן הזה מתוך אמונה למעלה מהדעת בשמחה ובשלימות. ואי חמתה מרובה מצילתה פסולה, דהסוכה מרמזת על חשיבות האמונה הנוהגת בהסתרת פני ה', אולם אם האמונה אינה חשובה אצל האדם, אלא הגילוי הוא החשוב, זה נקרא חמתה מרובה (היינו חשובה) מצילתה, זה פסול.

ובסוכה צריך להיות תשבו כעין תדורו, והיינו דהאדם צריך ללכת בזמן של הסתרה באמונה ולעבוד כמו בזמן שיושב בדירה ונהנה ממנעמי הדירה, והיינו כמו בזמן שמאיר כל אור ה' ודבוק בה' מתוקף גילוי האור. ולכך נקראת הסוכה צילא דמהימנותא דכל חג הסוכות מרמז על עבודת האמונה.

זהו ההבדל בין צילא דמהימנותא לבין צלמוות, כאשר האדם שמח באמונתו נקראת ההסתרה צילא דמהימנותא, וכאשר האדם אינו שמח באמונה, והוא בעצבות מן ההסתרה, ומחפש כל הזמן את הגילוי, נקראת אז ההסתרה צלמוות.

חשיבות נוי הסוכה

דסוכה מרמזת על האמונה, כפי שקרויה הסוכה צילא דמהימנותא. הסכך מרמז על הסתרה דבזמן הסתרה אז שייך ענין אמונה. ונוי סוכה הוא שהאדם לא ילך באמונה בעצבות וחוסר ברירה, אלא שהאמונה תהיה דבר חשוב ומכובד ויפה בעיני האדם, ותהי' דבר רצוי אצל האדם. ולכך מקשטים את הסוכה לרמז על כך שהאמונה תהיה חשובה אצל האדם. ולכך רבותינו היו משקיעים רבות ביופי הסוכה. אצל רבינו בע"הס זי"ע היו מתחילים לעבוד על נוי הסוכה כבר מחודש אלול.

מתוך מאמר תש"ד

מחשבה פנימית (יואל אופנהיימר)

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין על צדיק וישר הוא." (דברים לב, ד)

פשט הפסוק:

ה"צור" [כינוי לה'] פועל תמיד בצדק גמור, וגומל בשכר ועונש לכל נברא בדיוק נמרץ על כל מצווה ועל כל עבירה.

האגדה על הפסוק: (מדרש תהלים מזמור קיט)

אמר שלמה המלך: "מתהלך בתמו צדיק אשרי בניו אחריו" (משלי כ), ואם בניו אשריהם בעבורו, הוא על אחת כמה וכמה. והקב"ה לא בקש מאברהם אלא שיהיה תמים, שנאמר: "התהלך לפני והיה תמים" (בראשית יז), וכן אמר משה לישראל, "תמים תהיה עם ה' אלהיך" (דברים יח), "לפני ה' אלהיך" לא כתוב כאן אלא "עם ה' אלהיך". אם היית תמים הרי אתה עם ה' אלהיך. למה? שאף הוא תמים, שנאמר בו [בפסוק שלנו]: "הצור תמים פעלו", וישראל תמימים, והתורה תמימה, שנאמר "תורת ה' תמימה" (תהלים יט) ... לכן נאמר: "אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת ה'" (תהלים קיט) [האדם התמים מתחבר לקב"ה ולתורתו כי גם הם תמימים]. בתמימות קבלו ישראל את התורה, אמר להם: "כל חלב שור וקשב ועז לא תאכלו" (ויקרא ז), ולא אמר להם למה, אלא קבלו עליהם.

נקודות למחשבה:

בעברית מדוברת, המילה "תמים" מתארת אדם נאיבי, המאמין לסיפורים בלתי סבירים, וקל לניצול על ידי אנשים רמאים. לעומת זאת, באגדה שלנו אותה המילה מאפיינת תכונה יסודית ושותפה לבורא, לעם ישראל ולתורתו! זאת ועוד, מתוארת התמימות כמדרגה עליונה שרק צדיקים מובחרים מסוגלים להשיג. ננסה להבין את משמעות התמימות ביהדות.

התורה מצווה להביא כקרבן פסח "שֵׁה תָּמִים" (שמות יב), ורש"י במקום מסביר: "תמים: בלא מום". [בהמה בעלת מום אינה כשרה לקרבן]. על פי אותו עיקרון מסביר רש"י את הפסוק "התהלך לפני והיה תמים" כבקשה מאברהם לקיים מצוות המילה, ודורש: "ובדבר הזה תהיה תמים, שכל זמן שהערלה בך אתה בעל מום לפני". על פי הסבר זה, התמימות היא השלמות הגופנית האידיאלית של הבהמה או של האדם. ברית המילה מסירה את האבר המיותר מהגוף ומאפשרת להשיג את הצורה ההרמונית של האדם.

בנוסף מתארת התמימות מצב של שלמות נפשית. על אותו פסוק בספר בראשית מסביר רבנו בחיי את תכונת אברהם אבינו: "ודע כי נקרא 'תמים' מי שתוכו כבור, ופיו ולבו שווים". כאשר הדיבור והמעשים של האדם בהתאמה עם מחשבותיו, הרי שהם מהווים מבנה שלם ותמים.

דרך התשובה הבסיסית היא "סור מרע ועשה טוב": להתרחק מהעבירות והרע שאנו רגילים אליו, ולהוסיף מצוות ומעשים טובים שלא עשינו עד כאן. אבל יש גם את ה"איך" מקיימים מצוות. לדוגמה, לא פעם דורשת מאתנו מצווה של גמילות חסדים ויתור על זמן, כסף או רכוש. ולעיתים אנו מקיימים את המצווה בלב כבד או חצוי. אם נוותר לשני עם חיוך ומילים טובות נפתיע ונופתע מהתגובה של הזולת. בנקודה הזו תהליך התשובה יביא אותנו למדרגת התמימות של הלב עם מעשה המצווה, בטוב, בשמחה ובנחת.

פניני דיומא

(הרב מנחם סוכות)

לפעמים את הדברים הכי פשוטים אנחנו מפספסים...

אז למה לצאת לסוכה? מסביר ה"שפת אמת",

כי הגיע הזמן לצאת מהמקום שלי, מעצמי, לראות גם את הסביבה.

עברנו את ראש השנה ודאגנו לחיים שלנו,

עברנו את יום כיפור וניקינו את הנפש שלנו.

ואם אנחנו מסודרים זה מספיק?

תצא רגע החוצה, תראה את העולם, תראה כמה האדמה צריכה גשם, תראה כמה אנשים צריכים מילה טובה.

חברים יקרים, שנצליח לצאת קצת מעצמנו, שנצליח לראות, שנזכה להיראות. חג שמח!

למה דווקא סוכות הוא "זמן שמחתנו?"

המדרש מוצא הקבלה בין ארבעת המינים לבין ארבע האימהות, שרה, רבקה, רחל ולאה.

על פי המדרש, האתרוג, אותו הפרי שמסמל את הלב, מרמז על שרה אמנו. אתם יודעים, לפי המדרש שרה הייתה מנותקת לחלוטין משאר האימהות, ביום שנפטרה שרה, נולדה רבקה, היא אפילו לא חיה יום אחד בעולם עם האמהות האחרות.

לפעמים יש לנו עיניים, יש לנו פה, יש לנו אפילו עמוד שדרה יציב, אבל הם מנותקים לגמרי מהלב...

עכשיו, כשזכינו לטהר את גופנו ואת לבנו, כשנכנסנו לסוכה והבנו כמה שהכול כל כך ארעי, עכשיו הוא הזמן להחזיק ביד אחת את האתרוג, ביד השנייה את הלולב ההדס והערבה ולחבר אותם יחד, להחזיר את הקשר בין הפעולות שלנו לבין הלב.

עכשיו אנחנו מבינים שלא רק שלנו קשה לחיות בלי הלב, גם ללב קשה לחיות בלעדינו. שלא רק שאנחנו צריכים את הצדיקים, את אלו שיש להם טעם וריח, גם הצדיקים צריכים אותנו.

איזו שמחה עצומה שזו...

חברים וחברות יקרים, המון חיבור, המון שמחה.

פניני בינה (יסעת אדלר)

"מצווה קלה יש לי וסוכה שמה." (ע"ז ג' ע"א)

שואלת הגמרא: "ואמאי קרי ליה [ולמה קרא לה] מצווה קלה? לפי שאין בה חסרון כיס".

האמנם אין בבניית סוכה חסרון כיס? הלא זאת מצווה יקרה ומורכבת למדי... מסביר רבי ברוך שלום אשלג ז"ל בברכה ושלוש מאמר צ"א:

"...הנה הזוהר הקדוש מפרש שסוכה נקראת **צילא דמהימנותא [צל האמונה]**. ופירש אמו"ר [אבי אדוני מורי ורבי] זצ"ל **שסוכה הוא מלשון סכך, שסוכה את השכל, כי אמונה נקראת למעלה מדעת.**

אנשים שעוסקים בתורה ומצוות לא לשם שמיים מבקשים שכר מעשיהם. וכמעשה המובא בספרים אודות אברך שישב בעליית גג, ובכל פעם ששמע צעדים מתקרבים אל דלת העלייה ישב ולמד בהתמדה, כי חשב אולי חמיו או חמותו רוצים לבדוק אם הוא לומד. פעם אחת בשמעו את הצעדים פתח את הדלת ולהפתעתו ראה חתול. או אז הבין שלמד עבור חתול... אז אומר להם הקב"ה: **תקיימו מצווה קלה, היינו אמונה.** ז"א, כשאתם עושים מצוות, תהיה כוונתכם לשמה. ובזה אין חסרון כיס... ע"י אותה המצווה שהוא עושה ומוציא בשבילה כסף, בשביל שלא לשמה, וכיוון בעשייתה לשם שמיים, נמצא שלא צריך לשנות רק מחשבה לבד, והמחשבה אינה עולה לו כסף, כי בין כך ובין כך הוא עושה המצווה, אלא שכוונתו לשם אחרים. לכן, כשהוא מכוון לשם ה', היינו באמונת ה', הנקראת סוכה כנ"ל, אין בו חסרון כיס, ואז ע"י האמונה בה' נמצא שהוא עושה לשם הקב"ה..."

האמונה סוכה את השכל, כלומר: האמונה היא מעל הדעת, מעל השכל שלנו. האמונה, הקשר עם הקב"ה, היא זו שמאפשרת לנו לעבור מקיום תורה ומצוות על מנת לקבל שכר לקיום תורה ומצוות לשם שמיים, מרצון לקבל לעצמנו לרצון להשפיע נחת רוח לבורא. האמונה היא מעל לדעת, מעל לשכל שלנו. דווקא כשאנחנו מגיעים למקומות הקשים והנמוכים, האמונה נכנסת לפעולה. האמונה היא החיבור שלנו אל הקב"ה. אין בה "חסרון כיס" מבחינה גשמית אבל היא זאת שמאפשרת לנו את התענוג הכי גדול – הקשר עם הבורא. האמונה מאפשרת לנו למצוא את הבורא גם בצל, בנפילות ובמקומות הקשים.

נאמר על הסוכה: **"צא מדירת קבע ודור בדירת ארעי"**. ולאברהם אבינו נאמר: **"צא וספור את הכוכבים"**. צא בגימטריה 91, חיבור של שני שמות הקודש: הוי"ה – 26 – אינסוף, ושם אדנות – א-ד-נ-י – 65 – שהוא דין, צמצום, העולם הזה, הגבלה. אם האדם מצליח לחבר את המציאות שלו של הדין בעולם הזה עם המציאות של הוי"ה – הוא יוצא מהמגבלה של הבית, מהמגבלה של הקביעות.

גם **סוכה** בגימטריה היא 91. בתוכה יש כ"ו – 26 ובחיצוניות – ס"ה – גימטריה של א-ד-נ-י. המהות של הסוכה היא חיבור של האינסוף עם הסוף. הסוכה מאפשרת לנו לקחת את היומיום שלנו ואת הצרות שלנו ולחבר אותן לאינסוף, לראות את הוי"ה במקומות החשוכים.

בגמרא מובאת מחולקת לזכר מה אנו בונים סוכה בחג הסוכות. "תניא: 'בסוכות הושבתי את בני ישראל'. ענני כבוד היו דברי ר' אליעזר, ר' עקיבא אומר: סוכות ממש עשו להם" (סוכה י"א ע"א). בני ישראל בנו סוכות בזמן יציאת מצרים. אבל לא למזכרת אנחנו חוגגים את החגים. גם אנחנו זקוקים לסוכה בשביל לצאת מהמצרים שלנו. גם אנחנו זקוקים לאמונה, ליציאה מהקביעות שלנו בחיים, לחיבור להוי"ה. אנו צריכים לצאת לדירת ארעי ולראות את הכוכבים דרך הסכך, לראות את האינסוף, שלא היה ניתן לראות בכוח השכל המוגבל אלא רק בכוח האינסופי של האמונה.

(עפ"י שיעור של הרב יובל אשרוב)